

Remissyttrande

Kontaktpersoner i detta ärende

John Woxström

070-936 07 99

john.woxstrom@akeri.se

Arbetsmarknadsdepartementet

a.remissvar@regeringskansliet.se

SVERIGES ÅKERIFÖRETAGS YTTRANDE ÖVER REMISS AV BETÄNKANDET BELASTINGSREGISTERKONTROLL I ARBETSLIVET (SOU 2019:19)

Sveriges Åkeriföretag är med cirka 5 600 medlemsföretag åkerinäringens branschorganisation och arbetar för en sund och lönsam utveckling av denna näring som svarar för cirka 4 % av Sveriges BNP.

Sammanfattning

- Sveriges Åkeriföretag är i vissa avseenden starkt kritisk till utredningens resultat och förslag
- Sveriges Åkeriföretag anser tvärt emot utredningen att det bör vara friare för företag att kunna genomföra kontroller i belastningsregistret av kandidater inför en rekrytering i företagen
- Sveriges Åkeriföretag anser att skulle vara ett felaktigt synsätt om det skulle anses att själva frågan till en kandidat i en anställningssituation, om att själv införskaffa ett registerutdrag, skulle innebära en kränkning av integriteten
- Sveriges Åkeriföretag vill erinra om att åkeribranschen kännetecknas av många mikroföretag och många små företag och att det är precis lika viktigt att skydda deras integritet

- Sveriges Åkeriföretag instämmer i den arbetsrättsliga grundprincipen att en arbetsgivare är fri att anställa den som han eller hon tycker är lämplig
- Sveriges Åkeriföretag motsätter sig med skärpa att ett förbud införs för arbetsgivare att av den som söker en anställning begära att han eller hon visar upp ett belastningsregisterutdrag om det inte finns ett uttryckligt författningsstöd för sådan kontroll

Allmänt

Sveriges Åkeriföretag har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på innehållet i rubricerad remiss. Sveriges Åkeriföretag har tagit del av SOU 2019:19. Sveriges Åkeriföretag önskar med anledning av detta framföra följande.

Allmän utgångspunkt

Sveriges Åkeriföretag är i vissa avseende starkt kritisk till utredningens resultat och förslag så som de presenteras i SOU 2019:19, se vidare nedan.

Närmare om betänkandet Belastningsregisterkontroll i arbetslivet, (SOU 2019:19)

Sveriges Åkeriföretag anser, tvärt emot utredningen, att det bör vara friare för företag att kunna genomföra kontroller i belastningsregistret av kandidater inför en rekrytering i företagen.

Utredningen talar om att integriteten ska skyddas. Det utredningen då enbart synes ta hänsyn till är de personer som kan förekomma i belastningsregistret. För de personer som söker en tjänst hos ett företag, och där personen *inte* finns i belastningsregistret, kan det aldrig bli fråga om någon form av kränkning av hans eller hennes integritet. Det skulle vara ett felaktigt synsätt om det skulle anses att själva frågan till en kandidat i en anställningssituation om att själv införskaffa ett registerutdrag skulle innebära en kränkning av integriteten.

Då det trots allt är få människor i Sverige som är dömda för brott, och därför finns införda i belastningsregistret, är det samtidigt få människor som ens riskerar att få sin integritet kränkt. På sidan 118 i betänkandet talas det om att de vanligaste skälen som arbetsgivare anförde för registerkontroll var skydd för tredje man, förtroende för verksamheten, arbetsgivarens varumärke och ekonomiska intressen. Vidare sägs också att det enligt undersökningen synes vara ovanligt att det förekom uppgifter om brott vid registerkontroll. De slutsatser som då kan dras är att företag känner en oro inför en anställningssituation men även vad avser redan anställd personal. Vidare kan man dra slutsatsen att även om det var *ovanligt* att det förekom uppgifter om brott, så förekom det sådana uppgifter i vissa fall. Det ska då noteras att även om det var ovanligt, så räcker det med ett rötägg för att kunna förstöra ett företag eller en verksamhet. Det kan leda till arbetslöshet för andra redan anställda, kapitalförlust för ägaren av företaget samt för kreditinstitut

som lånat ut pengar. Om det däremot hade framkommit att det aldrig någonsin förekom uppgifter om brott, så hade man kunnat ifrågasätta registerkontrollen.

Åkeribranschen kännetecknas av många mikroföretag och många små företag. Det är precis lika viktigt att skydda deras integritet. Vad kan vara mer kränkande än att ha en anställd som begår brott mot företaget, alltså sin arbetsgivare eller begår brott gentemot företagets kunder, för att företaget inte har haft möjlighet att kunna kontrollera en kandidat till anställning. Tyvärr förekommer det inom transportbranschen insiderbrott. Det är då självklart att i ett eventuellt motsatsförhållande, som skyddet av integriteten för en arbetssökande genom kontroll i belastningsregistret å ena sidan, om det ens ska anses vara integritetskränkande med en sådan kontroll, och, å andra sidan, det skydd av integriteten för företaget att vid behov kunna låta en kandidat själv begära utdrag från belastningsregistret som visas upp vid t.ex. en anställningsintervju, så måste företagets behov av integritet väga tyngre. Är det så att kandidaten inte förekommer i belastningsregistret så har ju ingen kränkning skett. Och förekommer kandidaten i belastningsregistret så är det upp till företaget att värdera de uppgifter som finns i belastningsregistret.

I avvägningen mellan intresset av skydd för en person som förekommer i belastningsregistret och intresset av skydd för ett företag som skapar sysselsättning och betalar skatter och avgifter, så måste företagets intresse sättas före en sådan persons intresse, en person som genom tidigare handlande har ställt sig utanför de normer som gäller i samhället och därför är straffad för detta genom en dom eller annat rättsligt avgörande.

I yrkestrafiklagen (2012:210) 2 kap. 2 § framgår, med hänvisning till artikel 6.1 i förordning (EG) nr 1071/2009 att det finns krav på gott anseende för de som bedriver yrkesmässig trafik. Kravet på gott anseende ska fortlöpande vara uppfyllt. För att kontrollera detta, och den personkrets som har en ledande ställning i företaget eller är närstående till en sådan person, får tillståndsmyndigheten (Transportstyrelsen) begära utdrag ur belastningsregistret, förordning (1999:1134) om belastningsregister 10 § första stycket 7. Samtidigt får Transportstyrelsen enligt 20 § i samma förordning ha direktåtkomst till belastningsregistret i ärenden som anges i paragrafen. I detta sammanhang är det helt naturligt att få begära och erhålla utdrag ur belastningsregistret. Och ingen i den kontrollerade personkretsen har anledning att känna sig kränkt. Det ska dessutom observeras att hänvisningen i 2 kap. 2 § 3 stycket yrkestrafiklagen, som görs till 4 kap. 3 § första stycket konkurslagen (1987:672), om vem som ska anses vara närstående och som därmed får lov att kontrolleras gör att denna personkrets kan bli mycket vid.

En intressant fråga i betänkandet är Kriminalvårdens intresse. Det föreslås att Kriminalvården ska få lov att göra kontroll i belastningsregistret av ett företags anställda om de ska få utföra uppdrag åt Kriminalvården utan att där vara anställd. Det kan, som det får förstås, gälla t.ex. ett elinstallationsföretag som ska göra någon form av installation av elkablar eller ett VVS-företag som ska installera nya toaletter och handfat. I dessa fall ska Kriminalvården alltså få lov att kontrollera

de elektriker eller rörmokare som ska göra installationen. Samtidigt ska Kriminalvården få lov att "underkänna" en sådan installatör om denne förekommer i belastningsregistret. Den intressanta frågan är då varför statens, det allmännas, intresse ska få gå före enskilda företags möjligheter att göra motsvarande kontroller i belastningsregistret av kandidater i en anställningssituation. Om Kriminalvården underkänner en sådan installatör, vilket vi får förutsätta sker på goda grunder, uppkommer frågan om varför ska då de enskilda företagen inte få lov att göra motsvarande kontroll och sedan själva få värdera resultatet? Vidare kan fråga uppkomma om hur brett detta mandat ska sträcka sig, ska det även omfatta transporter av varor och gods till anstalter med tanke på att någon kan vilja smugla in förbjudna saker in i anstalter?

Sveriges Åkeriföretag instämmer i den arbetsrättsliga grundprincipen att en arbetsgivare är fri att anställa den som han eller hon tycker är lämplig, avsnitt 5.2.1. Det måste dock i det här sammanhanget konstateras att staten, det allmänna, har mycket större ekonomiska och skattefinansierade resurser att klara av en oärlig människas handlande än vad ett litet företag har.

I kommittédirektiv 2018:12 ges utredningen i uppdrag att utreda behovet för vissa verksamheter inom vård- och omsorgssektorn som utför insatser åt äldre personer och personer med funktionsnedsättning. I direktivet motiveras detta med att vissa grupper är särskilt utsatta och skyddsvärda. I betänkandet föreslås därför en särskild lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning. Det blir i det här sammanhanget intressant att göra jämförelsen med att utföra arbete hos en äldre person eller en person med funktionshinder där ett elinstallationsföretag ska installera en lyftanordning i badrummet samtidigt som ett VVS-företag hos samma person ska flytta ett handfat i badrummet. I det här fallet skulle varken elinstallationsföretaget eller VVS-företaget ha fått lov att utföra en kontroll i belastningsregistret när en elektriker respektive rörmokare ska anställas. Men bägge ska utföra arbete hos en äldre person eller en person med funktionsnedsättning. Detta synsätt är i högsta grad inkonsekvent jämfört med att Kriminalvården i det ena fallet ska få lov att kontrollera elektrikern eller rörmokaren men i det andra fallet ska det inte få ske någon kontroll av företagen av samma elektriker eller rörmokare, inte ens trots att arbete hos äldre personer eller personer med funktionsnedsättning ska kunna ske.

Det måste också konstateras att även företag, enligt fast praxis från Europadomstolen för mänskliga rättigheter, omfattas av den Europeiska konventionen den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Det innebär att staterna, däribland även Sverige, har en skyldighet att tillförsäkra även företag ett skydd av sin integritet. I avsnitt 3.2.3 framgår att inskränkningar i rättigheter får ske om det är nödvändigt för att förebygga oordning eller brott. Det är därför viktigt att företagen tillförsäkras just skyddet mot brott, och ett sätt att göra detta är att få lov att kontrollera de personer som söker anställning hos dem.

Kapitel 6 Allmänna utgångspunkter för en författningsreglerad registerkontroll

6.1 Inledning

I detta avsnitt nämns att det kommer att införas ett generellt skadeståndssanktionerat förbud för arbetsgivare att begära av den som söker en anställning att han eller hon visar upp ett belastningsregisterutdrag om det inte finns ett uttryckligt författningsstöd för sådan kontroll. Sveriges Åkeriföretag motsätter sig med skärpa att ett sådant förbud införs. Det är företagen som själva måste få avgöra behovet av att göra en kontroll av en kandidat till en anställning. Det kan behöva ske för att skydda företaget och dess anställda, samt kunder och andra intressenter. Företaget har ett intresse av att bedöma lämpligheten hos den som företaget avser att anställa för att förhindra en anställning som kan skada såväl själva kärnverksamheten som företagets anseende och förtroende. Det är företagen som skapar välstånd, inte personer som begår brott. Det är en helt orimlig tanke att det är mikroföretag samt små och medelstora företag som ska bära ansvaret för att tidigare straffade personer ska återanpassas i samhället, detta måste staten, det allmänna, ta ansvar för.

6.2 Skyddsvärda intressen för registerkontroll

Här framträder tydligt hur staten, det allmänna, sätter sina egna intressen före företagens intresse genom att definiera en rad verksamheter och omständigheter som ska motivera registerkontroll. Sveriges Åkeriföretag har dock inget att erinra mot att registerkontroll i dessa sammanhang ska få lov att utföras. Men även företag har skyddsvärda intressen för att få utföra registerkontroll, nämligen sina ägare, anställda, kunder och andra intressenter i verksamheten.

6.3 En proportionerlig registerkontroll

I första stycket påstås att oavsett om den kontrollerade förekommer eller inte i registret, utgör kontrollen i sig ett intrång i den personliga integriteten. Detta påståendet framförs som om det vore en objektiv sanning. Likaså påstås det att krav på förevisande av registerutdrag innebär en integritetskränkning för den arbetssökande. Det redovisas dock inte något stöd för att personer som kontrolleras känner ett intrång i sin personliga integritet. Upprepar man dessa påståenden tillräckligt ofta verkar det som om utredaren vill etablera en ”sanning”.

Det framförs i avsnitt 6.3.2 om registerutdragen att ”[d]et innebär att det krävs en hel del kunskap om belastningsregistret för att de uppgifter som finns i registret ska kunna förstås och användas på ett korrekt sätt.” Det är dock inga problem att läsa ett registerutdrag och kunna se brottsrubriceringar som t.ex. stöld, misshandel eller narkotikabrott. Skulle det vara svårt för ett företag att förstå t.ex. författningshänvisningar, så kan branschorganisationer hjälpa till med att förklara dem. Detta är alltså inte några problem för företagen.

Det hänvisas vidare till ett samrådsmöte som den tidigare Utredningen om registerutdrag i arbetslivet höll med medlemmar i Sveriges HR Förening med flera. Vi ska då notera att ungefär 85 % av Sveriges Åkeriföretags medlemmar endast har högst fem (5) motorfordon i sin yrkesmässiga verksamhet. De är alltså typiska mikroföretag. Ofta kör ägaren av företaget en lastbil på i stort sett samma villkor som de anställda chaufförerna. Det finns ingen HR-avdelning i dessa företag. Verkligheten för mikroföretag och småföretag är alltså väsentligt annorlunda än vad HR Föreningen, personaldirektörer och rekryteringsfirmor uttryckt. Sveriges Åkeriföretag instämmer i att det är viktigt med ett noggrant rekryteringsförfarande som gärna får omfatta flera moment, men anser samtidigt att ett av de moment, om företaget anser det vara intressant, ska få lov att be en kandidat att begära ut ett utdrag från belastningsregistret som sedan visas upp i ett öppnat kuvert.

I övrigt borde precis alla de framförda argumenten mot kontroll genom utdrag från belastningsregistret kunna tillämpas även av staten, det allmänna. Men när det gäller statens, det allmännas, verksamhet så ska det få tillämpas en liberalare syn på registerutdragen än vad som ska gälla för företag. Detta är orimligt. Ändå är det staten, det allmänna, som genom sina skattefinansierade ekonomiska resurser har möjlighet att ha HR-avdelningar och låta utföra psykologtester för att utvärdera kandidater till anställning.

Avslutande synpunkt

Sveriges Åkeriföretag beklagar att kommittédirektivet inte omfattade att göra en komparativ studie av hur andra stater hanterar dessa frågor. Det hänvisas i betänkandet i avsnitt 3.2 till FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, Europakonventionen, Rättighetsstadgan och ILO:s riktlinjer. Många stater omfattas av dessa konventioner och riktlinjer. Det hade därför varit intressant att se på hur andra stater hanterar frågan om utdrag ur motsvarande register som belastningsregistret och samtidigt anser att man uppfyller alla konventioner och riktlinjer.

Övrigt

Sveriges Åkeriföretag står gärna till Arbetsmarknadsdepartementets förfogande även i framtiden i arbetet med regelgivning som berör företagande inom transportsektorn för godstransporter på väg.

Ulric Långberg
Branschchef